

Lakivaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle rikoslain 1 luvun 11 §:n ja 32 luvun 11 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle rikoslain 1 luvun 11 §:n ja 32 luvun 11 §:n muuttamisesta (HE 183/2020 vp): Asia on saapunut lakivaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut (etäkuuleminen):

- lainsäädäntöneuvos Sami Kiriakos, oikeusministeriö
- oikeusneuvos Jarmo Littunen, korkein oikeus
- valtiosyyttäjä Ritva Sahavirta, Syyttäjälaitos
- rikostarkastaja Jarmo Koistinen, keskusrikospoliisi
- asianajaja Ville Kivistö, Suomen Asianajajaliitto
- professori Minna Kimpimäki
- professori Sakari Melander
- professori Kimmo Nuotio

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- sisäministeriö
- Vaasan hovioikeus
- Varsinais-Suomen käräjäoikeus
- Finanssivalvonta
- Poliisihallitus

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rikoslakia. Ehdotetuilla lainsäädäntömuutoksilla pantaisiin täytäntöön rahanpesun torjumista rikosoikeudellisin keinoin koskeva direktiivi. Suomen lainsäädäntö täyttää jo pääosin direktiivin velvoitteet.

Omalla rikoksella saatuun omaisuuteen tai hyötyyn kohdistuvan rahanpesun eli niin sanotun itsepesun rangaistavuuden alaa laajennettaisiin nykyisestä eräisiin rahanpesun tunnusmerkistöissä määriteltäviin tekoihin ja niiden yritykseen.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2020 vp

Eräitä rikoksia pidettäisiin rahanpesun tai törkeän rahanpesun esirikoksina niiden tekovaltion laista riippumatta.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan viimeistään 3.12.2020, jolloin direktiivi on viimeistään pantava täytäntöön.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Yleistä

Esityksessä on kyse lainsäädäntömuutoksista, joilla pannaan täytäntöön rahanpesun torjumista rikosoikeudellisin keinoin koskeva direktiivi (EU) 2018/1673 (jäljempänä direktiivi). Direktiivi sisältää vähimmäisvelvoitteet rahanpesuna rangaistavien tekojen määrittämisestä ja niiden rangaistuksista.

Rahanpesulla tarkoitetaan rikollisesta toiminnasta lähtöisin olevaan omaisuuteen kohdistuvia tekoja, kuten muuntamista tai siirtämistä lailliseen tai näennäisesti lailliseen taloudelliseen toimintaan, joilla omaisuuden todellinen alkuperä peitetään tai hävytetään (ks. HE, s. 4). Rahanpesu on liitännäinen teko, joka edellyttää aina niin sanottua esirikosta, jolla saatuun omaisuuteen tai hyötyyn rahanpesutoimet kohdistuvat. Rahanpesulla pyritään yleensä mahdollistamaan varojen riskitön käyttö, ja rahanpesu voi olla keino palauttaa rikoksella hankitut varat takaisin lailliseen tai laittomaan toimintaan. Rahanpesun kriminalisoinnin tavoitteena on estää hyötyminen rikoksella saaduista tuloista ja varoista. Rahanpesu muodostaa uhan lailliselle taloudelle, jota kriminalisoinnilla pyritään suojaamaan.

Rahanpesurikoksia koskeva lainsäädäntö on Suomessa muotoutunut kansainvälisten yleissopimusten voimaansaattamisen ja EU:n lainsäädännön täytäntöönpanotoimien yhteydessä. Rahanpesurikokset säädetään nykyisin rangaistaviksi rikoslain 32 luvussa. Luvussa ovat säännökset rahanpesusta (6 §) ja törkeästä rahanpesusta (7 §). Luvun rahanpesurikoksiin kuuluvat myös salahanke törkeän rahanpesun tekemiseksi (8 §), tuottamuksellinen rahanpesu (9 §) ja rahanpesurikkomus (10 §). Rikoslain 32 luvussa säädetään rangaistavaksi myös kätkemisrikokset. Niihin kuuluvat kätkemisrikos (1 §), törkeä kätkemisrikos (2 §), ammattimainen kätkemisrikos (3 §), tuottamuksellinen kätkemisrikos (4 §) ja kätkemisrikkomus (5 §). Kätkemisrikokset koskevat tietyillä omaisuusrikoksilla saadun omaisuuden haltuunottoa, kun taas rahanpesu soveltuu millä tahansa rikoksella saatuun omaisuuteen. Kätkemis- ja rahanpesurikosten henkilöllistä soveltamisalaa rajoittavat rajoitussäännökset, jotka koskevat rikoksentekijän kanssa yhteistaloudessa asuvia (11 §:n 2 momentti) ja omalla rikoksella saatuun omaisuuteen kohdistuvan rahanpesun eli niin sanotun itsepesun rangaistavuutta (11 §:n 1 momentti).

Esityksen mukaan Suomen lainsäädäntö täyttää jo pääosin direktiivin velvoitteet. Direktiivin täytäntöönpanemiseksi rikoslakia muutetaan esityksellä kuitenkin ensinnäkin siten, että omalla rikoksella saatuun omaisuuteen tai hyötyyn kohdistuvan rahanpesun eli niin sanotun itsepesun rangaistavuuden alaa laajennetaan nykyisestä eräisiin rahanpesun tunnusmerkistöissä määriteltyihin tekoihin ja niiden yritykseen (RL 32 luku 11 § 1 mom.). Toiseksi eräitä rikoksia pidetään ehdo-

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2020 vp

tetun muutoksen mukaan rahanpesun tai törkeän rahanpesun esirikoksina niiden tekovaltion lais-
ta riippumatta (RL 1 luku 11 § 3 mom.).

Lakivakivaliokunta pitää perusteltuna esityksen lähtökohtaa siitä (HE, s. 4), että esityksessä ra-
jautetaan vain direktiivin täytäntöönpanon kannalta välttämättömiin muutoksiin. Valiokunta on
aiemminkin pitänyt perusteltuna lähestymistapaa, jonka mukaisesti direktiivien täytäntöönpanos-
sa tehdään vain välttämättömät muutokset. Yksittäisen unioni-instrumentin seurauksena ei ole
perusteltua lähteä toteuttamaan alaltaan ja vaikutukseltaan laaja-alaisempia rikosoikeudelliseen
lainsäädäntöön kohdistuvia muutoksia. Valiokunta on lisäksi todennut, että tällainen lähestymis-
tapa vastaa aikaisempien aineellisen rikosoikeuden lähentämistä koskevien puitepäätösten ja di-
rektiivien kansallisessa täytäntöönpanossa omaksuttua lähestymistapaa (ks. LaVM 21/2018 vp,
s. 4). Mainitut näkökohdat ovat merkityksellisiä myös nyt käsiteltävän esityksen yhteydessä.

Hallituksen esityksessä ilmenevistä syistä sekä saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta
pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa esitykseen sisältyvää la-
kiehdotusta seuraavin huomioin.

Itsepesun rangaistavuuden laajentaminen

Voimassa olevan rikoslain 32 luvun 11 §:n rajoitussäännöksessä olevan lähtökohdan mukaan lu-
vussa tarkoitetuista kätkemis- tai rahanpesurikoksista ei tuomita henkilöä, joka on osallinen sii-
hen rikokseen, jolla omaisuus on toiselta saatu tai joka on tuottanut hyödyn (esirikos). Itsepesu on
lähtökohtaisesti esirikoksen jälkitekko, josta ei voida erikseen rangaista samaa henkilöä esirikok-
sen lisäksi (HE 66/1988 vp, s. 108, HE 138/2011 vp, s. 7, LaVM 2/2012 vp, s. 2, LaVL 4/2017 vp,
s. 3—4 ja LaVL 11/2017 vp, s. 3—4). Nykyisinkin 11 §:n rajoitussäännöksen nojalla itsepesusta
voidaan säännökseen vuonna 2012 tehdyn muutoksen (187/2012) myötä kuitenkin tuomita eräis-
sä rajatuissa tapauksissa. Jo kyseisen muutoksen käsittelyn yhteydessä on kuitenkin käynyt sel-
keästi ilmi, että itsepesun rangaistavaksi säätämisessä on kyse monimutkaisesta asiakokonaisuus-
desta. Tuolloin lakivaliokunta päätyi kannattamaan itsepesun säätämistä rangaistavaksi (ks.
LaVM 2/2012 vp). Asian arvioinnissa valiokunta antoi tuolloin erityistä merkitystä sille, että ran-
gaistavuuden alan laajentaminen oli rikoslain 32 luvun 11 §:n 1 momentissa tehty suppeasti ja ra-
joitetuin edellytyksin: itsepesusta voitaisiin jatkossa tuomita, jos rahanpesurikos on törkeä ja
muodostaa tekojen jatkuvuus ja suunnitelmallisuus huomioon ottaen olennaisimman ja moititta-
vimman osan rikoskokonaisuudesta. Lähtökohtana säilyisi siten jatkossakin se, että itsepesu on
esirikoksen rankaisematon jälkitekko, ja rahanpesurikosten rangaistavuuden alaa laajennettaisiin
vain kaikkein moitittavimpiin tekoihin.

Nyt käsiteltävässä esityksessä ehdotetaan itsepesun rangaistavuuden laajentamista nykyisestä di-
rektiivin velvoitteiden täyttämiseksi (3 artiklan 5 kohta). Tämä toteutetaan kaventamalla rikos-
lain 32 luvun 11 §:n rajoitussäännöstä. Itsepesun rangaistavuutta koskevat velvoitteet toteutetaan
laissa niin, että 11 §:n rajoitussäännöksessä määritellään nykyistä huomattavasti laajemmin ne ti-
lanteet, joissa esirikokseen osallisen vastuu rahanpesusta ei ole poissuljettu. Itsepesun rangaista-
vuus koskee jatkossa pääosaa rahanpesun tekemuodoista. Itsepesun rangaistavuutta ei ehdoteta
direktiivin velvoitteita laajemmaksi. Huomioon on otettu myös direktiivin jättämä kansallinen
liikkumavara, jota täsmennetään muun muassa direktiivin johdanto-osassa (11 kohta).

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2020 vp

Esityksessä ei ehdoteta muutosta siihen periaatteellisen lähtökohtaan, jonka mukaan itsepesu ei ole Suomessa rangaistavaa vaan se pääsääntöisesti ymmärretään päärikoksen myötä rangaistuna jälkitekona, jota koskeva moitittavuus pääsääntöisesti sisältyy päärikoksesta tuomittavaan rangaistukseen. Tämä ilmenee siitä, että rikoslain 32 luvun 11 §:n 1 momentin ensimmäisen virkkeen pääsäännön mukaan luvussa tarkoitettusta rikoksesta ei edelleenkään tuomita henkilöä, joka on osallinen siihen rikokseen, jolla omaisuus on toiselta saatu tai joka on tuottanut hyödyn (esirikos). Valiokunta katsoo, että tämä lähtökohta on edelleen perusteltu.

Lakivaliokunta on rahanpesudirektiivin neuvotteluvaiheessa suhtautunut varsin kriittisesti direktiiviehdotuksen sisältämään itsepesua koskevaan veloitteeseen. Valiokunta on korostanut, että pitkälle menevää itsepesun kriminalisointia tulee arvioida rikosoikeusjärjestelmän periaatteiden ja perinteisten rikoksen yksiköintiä koskevien rikosoikeudellisten lähtökohtien kautta siten, että direktiivi voidaan kansallisesti panna täytäntöön vakiintuneiden rikosoikeusjärjestelmän periaatteiden mukaisesti (LaVL 4/2017 vp, s. 4). Valiokunta on lisäksi arvioinut direktiivin valmisteluvaiheessa sellaista direktiiviversiota, jonka johdanto-osaan on sisältynyt hyväksytyyn direktiivin 11 johdantokappaleeseen sisältyvän kaltainen itsepesuteon lisävahinkoa koskeva maininta, ja pitänyt tällaista mainintaa tärkeänä ja katsonut sen mahdollistavan itsepesua koskevan kriminalisoinnin kohdentamisen vain tekoihin, joita esirikoksesta määrättävä rangaistus ei kattaisi (ks. LaVL 11/2017 vp, s. 4). Edellä todetun valossa lakivaliokunta pitää hallituksen esityksessä omaksettua periaatteellista ratkaisua asianmukaisena.

Esityksen perustelujen mukaan (HE, s. 43) direktiivissä veloitetaan säätämään rangaistavaksi määrätty rahanpesuteot, mutta se ei koske lainkonkurrensia tai muita jäsenvaltion rikosoikeuden yleisiä periaatteita. Direktiivissä myös veloitetaan säätämään rangaistavaksi itsepesu ainoastaan silloin, kun se aiheuttaa esirikokseen nähden lisävahinkoa (direktiivin johdanto-osan 11 kohta). Näin ollen myös tapauksissa, joissa esirikokseen osallisen jälkiteko täyttää sellaisen rahanpesun tunnusmerkistön, jonka tuomitseminen itsepesuna ei olisi rajoitussäännöksen nojalla poissuljettu, voi lain soveltamistilanteessa tulla arvioitavaksi se, onko rahanpesuteossa kysymys esirikoksen jälkiteosta, joka ei aiheuta esirikokseen nähden lisävahinkoa ja joka on näin ollen esirikoksen kanssa lainkonkurrenssissa (HE, s. 43).

Yksittäisessä lain soveltamistilanteessa voi näin ollen tulla arvioitavaksi se, voidaanko sekä hyödyn tuottanut rikos (esirikos) että rahanpesu syyksilukea vai ovatko nämä rikokset päällekkäisiä eli lainkonkurrenssissa. Tämä vahvistetaan esityksen säännöskohtaisissa perusteluissa, ja soveltamisessa noudatetaan vakiintuneita lainkonkurrenssioppeja (ks. HE, s. 43—44).

Tarkoitustahallisuusedellytysten säilyttäminen

Rikoslain 32 luvun 6 § sisältää rahanpesua koskevan rangaistussäännöksen. Pykälää ei esityksessä ehdoteta muutettavaksi. Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan siinä tarkoitettujen tekotapojen lisäksi rangaistavuus edellyttää tarkoitustahallisuutta eli sitä, että tekijällä on tarkoitus hankkia itselleen tai toiselle hyötyä (hyötymistarkoitus), peittää tai häivyttää rikoksen tuottaman hyödyn alkuperä (peittämistarkoitus) tai avustaa rikoksentekijää välttämään rikoksen oikeudelliset seuraamukset (avustamistarkoitus).

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2020 vp

Esityksessä (HE, s. 12—14, 34—35 ja 41) tarkastellaan perusteellisesti kysymystä siitä, ovatko rahanpesua koskevaan rikoslain 32 luvun 6 §:n 1 momentin 1 kohtaan sisältyvät korotettua tahallisuutta koskevat tunnusmerkit kohdassa tarkoitettujen vastaanottamista, hallussapitoa ja käyttöä koskevia tekotapoja koskevin osin direktiivin kansalliselle lainsäädännölle asettamien vaatimusten näkökulmasta mahdollisia. Rahanpesudirektiivin 3 artiklan 1 kohdan c alakohta ei mainittuja tekotapoja koskien sisällä tällaisia korotettua tahallisuutta koskevia edellytyksiä. Esityksessä päädytään siihen, että tarkoitustahallisuusedellytysten säilyttäminen on perusteltua eikä tämä johda direktiivin kannalta puutteelliseen lopputulokseen.

Lakivaliokunta toteaa, että tarkoitustahallisuusedellytykset ovat olleet rahanpesun tunnusmerkistöissä alusta alkaen oikeusturvaan ja rikosoikeuden keskeisiin periaatteisiin liittyvistä syistä (HE 180/1992 vp, s. 11). Niiden on useaan otteeseen todettu täyttävän EU:n ja kansainvälisissä säädöksissä olevat rahanpesun määritelmät, jotka vastaavat asiallisesti nyt täytäntöön pantavana olevan direktiivin 3 artiklan 1 kohdan määritelmää (ks. HE, s. 14).

Lakivaliokunta on myös direktiivin neuvotteluvaiheessa antamassaan lausunnossa (LaVL 4/2017 vp, s. 3) kiinnittänyt huomiota siihen, että nykyisetkin rahanpesusäännökset ovat suhteellisen avoimia, minkä vuoksi voimassa olevat tarkoitustunnusmerkit ovat olleet perusteltuja.

Rikoslainsäädännön peruslähtökohta on, että rangaistussäännösten sanamuodon tulee kattaa ainoastaan rikosoikeudellisesti moitittavat teot. Valiokunnan käsityksen mukaan hankkimista, hallussapitoa ja käyttöä koskevin osin korotettua tahallisuutta koskevien edellytysten tarkoitukseksi on rajata rangaistava käyttäytyminen aidosti moitittaviin tilanteisiin.

Lakivaliokunta kiinnittää huomiota ratkaisuun KKO 2009:59, joka on vahvistanut, että mainitut tarkoitustahallisuutta koskevat seikat voidaan varsin ongelmattomasti päätellä ulkoisesti havaittavista tosiseikoista, kun rahanpesun tunnusmerkistö täytyy muuten. Ratkaisun nojalla jo esimerkiksi varojen käyttäminen kuluttamalla ne omiin tarpeisiin voi ilmentää tunnusmerkistöissä edellytettyä varojen laittoman alkuperän peittämisen tai häivyttämisen tarkoitusta (ks. tuomion 11. ja 14. kohta). Rangaistavuutta ei myöskään poissulje se, että varojen käytöllä oli muitakin tavoitteita kuin rikoshyödyn laittoman alkuperän peittäminen (tuomion 11. kohta). Lisäksi rangaistavan tarkoituksen puuttuessa voi 6 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu seuraustunnusmerkki täytyä. Esimerkiksi rikoshyödyn tuhlaaminen tai käyttäminen liiketoimintaan yleensä aiheuttaa niiden peittymisen, mikä täyttää rahanpesun tunnusmerkistön.

Esityksessä todetuista tavoista (HE, s. 34—35), tarkoitustahallisuusedellytysten poistaminen tunnusmerkistöistä voisi sen sijaan Suomen järjestelmässä olla ongelmallista sääntelyn tarkkarajaisuuden ja suhteellisuusvaatimuksen kannalta. Rikosvastuun kannalta perusteettoman pitkälle meneviä ja myös epäselviä tilanteita voisi syntyä esimerkiksi rikoksenteijän kanssa asuvien tai muuten hänen kanssaan tekemisissä olevien henkilöiden kannalta tilanteissa, joissa he eivät voi kohtuudella välttää esimerkiksi jonkinlaista rikoshyödyllä hankitun esineen tai omaisuuden käyttöä (esimerkiksi asukkaan voi olla vaikeaa välttää asunnon omistajan rikoshyödyllä remontoiman kylpyhuoneen käyttöä). Tällaiset tilanteet tulee jättää rikostunnusmerkistön ulkopuolelle.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2020 vp

Asian arvioinnissa on merkityksellistä myös se, että tahallisuuden määrittely on rikosoikeuden yleisiin oppeihin kuuluva kysymys, jota direktiivillä ei jäsenvaltioiden lainsäädännöissä yhdenmukaisteta ja jossa jäsenvaltioilla on harkintavaltaa (HE, s. 13).

Edellä selostetun valossa lakivaliokunta katsoo, että hallituksen esityksessä omaksuttu lähestymistapa eli tarkoitustahallisuusedellytysten säilyttäminen on perusteltua.

Vanhentuminen

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa ovat nousseet esiin myös rahanpesurikosten vanhentumiseen liittyvät kysymykset. Valiokunta toteaa selvytyden vuoksi, että rahanpesurikosten vanhentumiseen liittyviä seikkoja on käsitelty esityksen perusteluissa (HE, s. 40 ja 45). Rikoksen vanhentumista ja yksiköimistä koskevat kysymykset ovat yleisiä eikä nyt käsiteltävällä hallituksen esityksellä ole tarkoitus muuttaa vanhentumisen perusteita rikoskohtaisesti. Esityksen perusteluista ilmi käyvin tavoin esimerkiksi useasta osateosta koostuva itsepesun vanhentuminen ei ala pesutoimen ensimmäisestä vaan viimeisestä osateosta.

Asianomistajan asema

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa ovat nousseet esiin myös esirikoksen asianomistajan asemaan liittyvät kysymykset. Lakivaliokunta toteaa tältä osin, että nyt käsiteltävä hallituksen esitys koskee direktiivin täytäntöönpanoa eikä sillä ole tarkoitus eikä perusteltua säännellä asianomistajan asemaa koskevista kysymyksistä rikoskohtaisesti. Asianomistajan asema ja oikeudet jäävät näin ollen kussakin yksittäistapauksessa yleisten sääntöjen nojalla ratkaistaviksi. Asianomistajan oikeuksien turvaamiseen liittyviä seikkoja on käsitelty esityksen perusteluissa (HE, s. 28 ja 40). Esimerkiksi rahanpesun kohteena oleva omaisuus voidaan tuomita laajasti menetetyksi ja asianomistajalle palautettavaksi tai korvattavaksi ilman esirikosta koskevaa langettavaa tuomiotakin.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

Laki rikoslain 1 luvun 11 §:n ja 32 luvun 11 §:n muuttamisesta

32 luku. Kätkemis- ja rahanpesurikoksista

11 §. Rajoitussäännökset. Ehdotettu 11 §:n 1 momentti sisältää voimassa olevaa lakia vastaavan pääsäännön, jonka mukaan tässä luvussa tarkoitettusta rikoksesta ei tuomita henkilöä, joka on osallinen siihen rikokseen, jolla omaisuus on toiselta saatu tai joka on tuottanut hyödyn (esirikos).

Direktiivin 3 artiklan 5 kohdan asettamien velvoitteiden täytäntöönpanemiseksi rajoitussäännöstä kavennetaan ehdotetussa säännöksessä määrittelemällä nykyistä laajemmin ne tilanteet, joissa esirikokseen osallisen vastuu rahanpesusta ei ole poissuljettu. Ehdotetun 1 momentin mukaan henkilö, joka syyllistyy 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun hyödyn tai omaisuuden muuntamiseen tai siirtämiseen peittääkseen tai häivyttääkseen hyödyn tai omaisuuden laittoman alkuperän tai avustaakseen toista rikoksentehtäjää välttämään rikoksen oikeudelliset seuraamukset tai 2 kohdassa tarkoitettuun peittämiseen tai häivyttämiseen tai mainitun teon yritykseen, voidaan

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2020 vp

kuitenkin tuomita rahanpesusta tai törkeästä rahanpesusta tai mainitun rikoksen yrityksestä. Hallituksen esityksessä selostetuista syistä sekä edellä yleisperusteluissa todetun valossa valiokunta pitää säännösehdotusta lähtökohtaisesti asianmukaisena.

Ehdotetussa säännöksessä muuntaminen ja siirtäminen kuuluvat rangaistavan itsepesun alaan. Säännöksessä ei sen sijaan ole mainittu rikoslain 32 luvun 6 §:n rahanpesusäännöksessä mainittuja tekotapoja luovuttaminen ja välittäminen. Valiokunta on esitystä käsitellessään arvioinut, voiko tämä johtaa ongelmallisiin tulkintakysymyksiin ja onko ratkaisu tältä osin perusteltu.

Saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta katsoo, että ehdotettu 11 §:n 1 momentin muotoilu on tältä osin asianmukainen. Edellä mainitut kansallisessa lainsäädännössä olevat tekotavat luovuttaminen ja välittäminen poikkeavat direktiivin säännöksistä. Esityksessä on omaksuttu ratkaisu, jonka mukaan itsepesuna rangaistavan rahanpesun tekotavat rajataan niihin, jotka direktiivi edellyttää itsepesuna rangaistavaksi, eikä kansallisessa lainsäädännössä mennä tätä pidemmälle. Tämä vastaa valiokunnan edellä yleisperusteluissa tarkoituksenmukaisena pitämää lähtökohtaa siitä, että direktiivin täytäntöönpanossa rajaudutaan vain välttämättömään. Rikosoikeudellisen EU-sääntelyn kannalta tämä ratkaisu on perusteltu muun muassa rikoslain johdonmukaisuuden säilyttämisen ja EU:n oikeuden tulkintavaikutuksen vuoksi. Myös kansainvälisen yhteistyön kannalta voidaan pitää selkeimpänä sitä, ettei itsepesun rangaistavuutta koskevassa säännöksessä ole direktiivin määritelmästä poikkeavia tekotapoja.

Saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta arvioi, että direktiivin säännöksestä poikkeavat kansallisessa rahanpesusäännöksessä olevat tekotavat luovuttaa ja välittää eivät ole itsepesutilanteissa tarpeellisia. Yleensä tällaiset teot täyttäisivät muun itsepesuna rangaistavan rahanpesun tunnusmerkistössä mainitun rahanpesun tekotavan eli muuntamisen, siirtämisen, peittämisen tai häivyttämisen. Mainittujen tekotapojen poisjättämisen säännöksestä ei tämän vuoksi voi odottaa myöskään johtavan vaikeisiin rajanveto- tai tulkintatilanteisiin. Tätä käsitystä tukee sekin, että direktiivin 3 artiklan 1 kohdan säännöksen, jossa ei mainita erikseen luovuttamista tai välittämistä, tarkoituksena on määritellä moitittavat rahanpesun muodot kattavasti rangaistavaksi.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Lakivaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 183/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Valiokunnan mietintö LaVM 13/2020 vp

Helsingissä 25.11.2020

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Leena Meri ps
varapuheenjohtaja Sandra Bergqvist r
jäsen Hanna Huttunen kesk
jäsen Pihla Keto-Huovinen kok
jäsen Marko Kilpi kok
jäsen Antti Kurvinen kesk
jäsen Antero Laukkanen kd
jäsen Matias Mäkynen sd
jäsen Jouni Ovaska kesk
jäsen Ruut Sjöblom kok
jäsen Mirka Soinikoski vihr
jäsen Sebastian Tynkkynen ps
jäsen Paula Werning sd
jäsen Johannes Yrttiaho vas
varajäsen Vilhelm Junnila ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Mikko Monto